
Henri Hyvönen

Miesten identiteettityö ja affektiivis- diskursiiviset käytännöt työpaikoilla tapahtuvaa terveyden edistämistä tarkastelevassa puheessa

Tiivistelmä

Tarkastelen artikkelissani miesten identiteettityötä ja affektiivis-diskursiivisia käytäntöjä puheessa, joka käsittelee työpaikoilla tapahtuvaa terveyden edistämistä. Analyysini kohteena on sosioekonomisesti moninainen 17 miehen haastatteluista koostuva aineisto. Analyysi osoittaa terveyden olevan miehille onnellisuusobjekti, jonka saavuttaminen ja ylläpitäminen asemoidaan välttämättömäksi ehdoksi hyvälle työelämälle. Miehet asemoivat itsensä oikeuteksi työnantajan apuun. Samalla terveyttä edistävät toimet tunnistetaan valtasuhteiksi. Terveystietoisien ja yhteistyökykyisen terveystietoisuuden ohella haastateltavat tuottavat mieheyttä, jossa korostuvat työn autonomia ja vastustava suhde työnjohtoon. Epätarkoituksenmukaiseksi tai riittämättömäksi katsottuun terveyden edistämiseen suhtaudutaan vihamielisesti. Mieheys on osa myönteistä itseymmärrystä sekä terveyden edistämiseen mukautuvassa että sitä vastustavassa identiteettityössä.

Avainsanat: miehet, maskuliinisuus, terveystietoisuus, työsuojelu, terveyden edistäminen työpaikalla

Johdanto

Miestutkijat ovat toistuvasti esittäneet, että palkkatyössä rakentuva maskuliinisuus on miesten vertaissuhteita järjestävä normien ja asenteiden järjestelmä, jonka piirissä miesten on ylläpidettävä kuvaa itsestään itsenäisinä ja pystyvinä toimijoina (Berdahl ym. 2018). Ajallisia ja paikallisia eroja erilaisten miesten ja miesryhmien terveyskäyttäytymisessä on useimmiten selitetty tarkastelemalla sitä, millaiselle yleisölle mieheyttä esitetään. Miesten terveyskäyttäytymisen tutkimuksessa pelotoman asenteen ja työnjohdon määräysten laiminlyönnin tulkitaan edelleen ilmentävän suorittavaa työtä tekevän miehen uskottavuutta ammattilaisena ja luotettavana työtoverina esimerkiksi Iso-Britanniassa (Hanna ym. 2020), mutta myös Skandinaviassa (Ericson 2021) ja Suomessa (Aho 2019).

Viimeaikaisen miestutkimuksen keskeinen löydös on ollut terveyteen liittyvien välttelevien asenteiden osittainen väistyminen ja terveyden projektisoituminen: useat miehet eivät enää osoita kilpailukykyään kieltämällä ruumiinsa haavoittuvuutta vaan kohtelemalla ruumistaan säännöllistä huoltoa vaativana työkaluna, jonka ominaisuuksia voi kehittää (Gough 2018, 8, 19–38). Työelämän tutkimuksessa miesten lisääntynyt halu huoltaa terveyttään on liitetty työsuhteiden katkoksisuuden lisääntymiseen ja työelämän vaatimustason nousuun. Asiantuntijatyötä tekeville ja johtotehtävissä työskenteleville miehille urheilullisuuden sekä työpaikkojen terveyttä edistävään toimintaan osallistumisen on nähty olevan tapoja ilmentää kurinalaisuutta ja korkeaa stressinsietokykyä ja siten esittää uskottavaa ammatti-identiteettiä työtovereille, alaisille ja rekrytoijille (Bardon ym. 2021; Johansson ym. 2017; Meriläinen ym. 2015). Samanaikaisesti nuorten, vasta työmarkkinoille saapuneiden miesten lisääntynyt mielenkiinto terveyttään kohtaan on liitetty epävarmoihin työsuhteisiin ja oman työmarkkina-arvon ylläpitämiseen myös työväenluokkaisissa ammateissa (Hanna ym. 2020). Mieheys on sekä jälkiteollista työelämää (Elliott 2016) että miesten lisääntyneitä ulkonäköpaineita ja laihdutuspuhetta (Gough 2018) koskevassa tutkimuksessa tulkittu sisällöllisesti joustavaksi: miehet kykenevät nimeämään aiemmin feminiinisiksi miellettyjä käyttäytymisen muotoja maskuliinisiksi esimerkiksi vetoamalla niiden hyödyllisyyteen (emt., 19).

Vaikka miesten terveyskäyttäytymisessä tunnistetaan muutoksia, miestutkijat usein edelleen tulkitsevat sen rakentuvan miesten välisessä statuskampailussa, jossa terveyskäyttäytymisellä ja terveyteen liittyvien uskomusten osoituksilla väl-

tellään heikoksi leimautumista. Empiirisestä uskottavuudestaan huolimatta tämä näkökulma on nähty miesten terveyskäyttämisen tutkimusta ennalta suuntaavana ja siinä tehtäviä tulkintoja rajoittavana (Matthews 2016). Sosiologi Andrea Waling (2019) esittää, että kaikkeen miesten välistä kilpailua ja siinä rakentuvia maskuliinisuuksia tarkastelevaan miestutkimukseen sisältyy sisäänrakennettuja rajoitteita. Kunnioitusta ja arvontoa mahdollistavaan maskuliinisuuteen keskittyminen asemoi kilpailun miehenä olemisen keskiöön: maskuliinisuus on jotain, joka tapahtuu miehille, pakottaa miehet toimimaan ja jonka uhreja miehet ovat. Tällöin sivuutetaan miesten toimijuus: Waling ehdottaa tämän tarkastelun tilalle keskittymistä siihen, millaisten tunteellisten ja tiedollisten prosessien kautta erilaiset miehet asemoituvat sosiaaliseen ympäristöönsä ja kuinka miehet käyvät neuvottelua identiteetistään miehinä.

Tämä mieheyteen liittyviä ristiriitaisuuksia ja neuvottelua painottava näkökulma on mielekäs erityisesti Suomen sosiokulttuurisessa kontekstissa, jossa miesten terveyteen kohdistuu ristiriitaisia odotuksia ja puhetapoja. Suomalaisissa työorganisaatioissa (Meriläinen ym. 2015) ja työelämää koskevassa julkisessa keskustelussa (Hyvönen 2019) terveyttä tukevat elintavat ovat rakentuneet osaksi sankarillista ja esimerkillistä mieheyttä. Kokemus lisääntyneestä kilpailusta on kuitenkin lisännyt armottomien kilpailuasenteiden lisäksi myös katkeroitumista ja identifioitumista sorrettuihin ja unohdettuihin ryhmiin erityisesti miesten keskuudessa (Siltala 2020). Sukupuolten tasa-arvoa ja miesten sukupuolistuneen terveyskäyttämisen riskialttiutta koskevat diskurssit (Pietilä 2008) ja käsitys terveydestä sosiaalivaltion kansalaisen subjektiivisena oikeutena (Helén 2016, 308; Mannevuori 2020, 252) ovat osaltaan myös mahdollistaneet miehille itsensä näkemisen vahvuutta ja pärjäävyyttä koskevien odotusten uhrina (Venäläinen 2022).

Vastaan tässä artikkelissa kahteen toisiinsa kytkeytyvään tutkimuskysymykseen: Millaista miehen identiteettiä miehet rakentavat puheessa, joka koskee terveyttä työelämän kontekstissa, ja miten he asemoivat itsensä suhteessa työpaikoilla tapahtuvaan terveyden edistämiseen? Millaisia affektiivisiä merkityksenantoja tähän identiteettityöhön liittyy? Analysoin alun perin väitöstutkimustani (Hyvönen 2020; 2021a; 2021b) varten keräämääni sosioekonomisesti moninaista aineistoa, joka koostuu 17 pääkaupunkiseudulla työskentelevän miehen teemahaastattelusta. Haastattelut koskivat miesten käsityksiä omasta terveyskäyttämistään työelämässä. Hyödynnän tarkastelussa maskuliinisuuksia tarkastelevan kriittisen diskursiivisen

psykologian välineitä, erityisesti käsitystä mieheydestä erilaisten tulkintarepertuaarien soveltamisen ja subjektipositoiden omaksumisen kautta käytävänä identiteettityönä (Edley 2001; Wetherell 1998) sekä käsitystä merkityksenannosta affektiivis-diskursiivina käytäntöinä (de Boise 2018; Venäläinen 2022).

Esittelen seuraavaksi tarkemmin tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen sekä tutkimuksen sosiokulttuurisen kontekstin. Tämän jälkeen esittelen haastatteluaineiston ja affektiivis-diskursiivisen lukutavan. Sitten esittelen analyysini tulokset. Lopuksi kokoaan johtopäätökset.

Mieheys, identiteettityö ja affektiivis-diskursiiviset käytännöt

Sosiaalipsykologi Satu Venäläisen (2022) tapaan lähestyn miesten identiteettityötä hyödyntäen tulkintarepertuaarin ja subjektiposition (Edley 2001; Wetherell 1998) käsitteitä. Tulkintarepertuaarin käsite viittaa puheessa hyödynnettävään kulttuurisesti jaettuun ja valmiiksi käsillä olevaan merkityksellistämisen tapaan. Tulkintarepertuaarin hyödyntäminen rakentaa puhujalle subjektipositiota eli se asemoi puhujan johonkin sijaintiin sekä suhteeseen toisiin ihmisiin ja ympäristön tapahtumiin nähden. Venäläisen (2022, 1232) tapaan ymmärrän tulkintarepertuaarien hyödyntämisen ja niihin liittyvien subjektipositoiden omaksumisen myös rakentavan itsestä ja toisista tunnistettavia, toisistaan erillisiä sosiaalisia toimijoita. Tässä lähestymistavassa subjektipositiot nähdään siis identiteettityön ja identiteettien tilanteisen rakentumisen resursseina.

Merkityksenanto on usein tunnepitoista ja asenteellista (Venäläinen 2022), minkä vuoksi hyödynnän myös sosiaalipsykologi Margaret Wetherellin ja tutkijakumppaneiden kehittämää affektiivis-diskursiivisen käytännön käsitettä. Wetherell (2012, 20–21, 72–76) ymmärtää affektit ja diskurssit toisiinsa tiiviisti kiinnittyneinä. Affektiivis-diskursiivisen käytännön käsite viittaa paitsi tunteisiin merkityksenannon ominaisuutena myös tunnepitoisiin merkityksenantoihin jatkuvana tekemisenä, jossa tietyt merkitykset ja niihin liittyvät affektit kytkeytyvät toisiinsa totunnaisesti osaksi arkijärkeä (Wetherell ym. 2015, 60). Kun puhuja hyödyntää puheessaan hänelle kulttuurisesti ymmärrettävää tulkintarepertuaaria, hän usein myös toistaa siihen liittyvää affektiivisuutta (Wetherell 2012, 19, 52).

Sosiologi Sam de Boisen (2018) tapaan suuntaan mielenkiintoni erityisesti affektiiviseen kiintymykseen: kiinnittyminen käsityksiin ja arvostelmiin siitä, mikä tekee elämästä hyvää, suuntaa ympäristön tarkastelua. Samoin kuin de Boise hyödynnän kulttuurintutkija Sara Ahmedilta (2010, 21–45) lainattua onnellisuusobjektin käsitettä. Ahmed viittaa onnellisuusobjektilla sellaisiin tilanteisiin ja tapahtumiin, joiden saavuttamiseen liittyy sekä lupaus onnellisuudesta ja hyvästä olostä paitsi jäämisen pelkoa. Ahmedin tapaan ymmärrän tunteet ”tahmeiksi”: ne kiinnittyvät joihinkin kohteisiin ja ylläpitävät niihin kohdistuvaa tarkastelua ja suuntautumista niitä kohti (emt., 44–45). Samalla tunteet ovat tuottavia ja saavat aikaan toimintaa ohjatesaan huomion kohti joitain tilanteita, ilmiöitä ja asioita ja liittäessään niihin lupauksen onnellisuudesta (emt., 26). De Boise (2018) esittää, että analyysi, joka kohdistuu miesten itseilmaisun affektiivis-diskursiivisiin käytäntöihin ja puheessa ilmenevään suuntautumiseen joitain onnellisuusobjekteja kohti, tuottaa tietoa paitsi miesten identiteettityöstä myös siitä, miten, miksi ja millaisten päämäärien saavuttamiseksi joitain identiteettejä omaksutaan ja esitetään.

Miehet, työ ja terveystkansalaisuus Suomessa

Toisen maailmansodan jälkeen yleistyneissä työnjohto-opeissa organisaatioita alettiin tarkastella työnjaollisina ja funktionaalisina kokonaisuuksina: työntekijän ruumiillisten ja henkisten kykyjen tuli olla työtehtävään sopivat ja työntekijät tuli asemoida työtilaan ja -yhteisöön tavalla, joka ylläpitää työrauhaa ja ehkäisee tapaturmia (Kettunen 1997, 92–99; Kivistö ym. 2014, 195). Työnantajien etujärjestöt pyrkivät juurruttamaan agraariyhteiskunnasta periytyneen käsityksen työstä velvollisuutena, pikemminkin kuin oikeutena, teollistuneeseen palkkatyöyhteiskuntaan (Kettunen 1997, 114–120, 190), ja se osin säilyikin miesten myönteisen itseymmärryksen lähteenä (Kortteinen 1992; Turtiainen 2014). Suhde työnantajan vallankäyttöön rakentui kuitenkin jännitteiseksi. Suorittavaa työtä tekevät miehet pyrkivät säilyttämään ammattisalaisuutensa, esittämään kollektiivista joukkovoimaa työnantajaa vastaan ja säilyttämään työprosessiansa omistajuuden itsellään, mikä aiheutti vastarintaa työn rationalisointia kohtaan (Mannevuori 2020, 49, 99–103; Turtiainen 2014, 176–178). Samalla työnjohdon mielivaltaisuuden vähentäminen ja työturvall-

lisuuden parantaminen olivat yhteensovittavissa myös työväenliikkeen itseymmärryksen ja intressien kanssa (Kettunen 2021, 20–27; Kivistö ym. 2014, 196–197).

Työterveyslaitos vihittiin käyttöön vuonna 1951 (Kettunen 1997, 97). Sosiologien Peter Millerin ja Nikolas Rosen (1988, 173) analyysiä seuraten historioitsija Pauli Kettunen (1994, 90) esittää, ettei työsuojelun institutionalisoitumista, esimerkiksi Työterveyslaitoksen syntyä, ”ole riittävää tulkita sen paremmin sosiaalipoliittiseksi reaktioksi ja interventioksi kuin työnantajien liiketaloudellisen turvallisuuskonseptin realisoitumaksikaan”. Kyse oli myös uudenlaisesta sosiaalisuudesta, jossa ”moraalin normatiiviset vaatimukset” ja ”taloudellisen tehokkuuden vaatimukset” kietoutuivat toisiinsa ja jossa pyrittiin palvelemaan koko yhteiskunnan kokonaisuutta. Työterveyslaitos pyrki esiintymään intressiristiriitojen yläpuolella operoivana toimijana (Mannevuola 2020, 121), jolle hankittiin työmarkkinoiden intressiedustuksen tuki (Kettunen 1994, 385). Työterveyslaitoksen tutkimus- ja koulutustoiminnassa tarkasteltiin jo alkuvaiheessa myös työn psykologisia ja sosiaalisia riskitekijöitä ja yksilön mahdollisuuksia viihtyä työssään (emt., 366–368; 390–391). Historioitsija Mona Mannevuola (2020, 67–83, 215–218) kuitenkin korostaa, että vaikka työnjohdolle suunnattu psykologinen koulutus pyrki lisäämään työntekijän tyytyväisyyttä, työnjohtajia ohjattiin minimoimaan eikä suinkaan vahvistamaan työntekijän minuutta. Työpsykologiassa tunteet, myös liiallinen innostuneisuus, nähtiin 1970-luvulle asti pääsääntöisesti ongelmina: työprosessin sujuvuuden takaamiseksi työntekijää tuli suojella väsymykseltä ja liiallisilta ärsykkeiltä. Toisaalta mielenterveysongelmat katsottiin oireiksi työntekijän ja työtehtävän välisestä epäyhteensopivuudesta (Kettunen 1994, 366–368) ja työntekijän huonosta elämännäköisestä (Mannevuola 2020, 251): työ ei sinänsä aiheuttanut mielenterveysongelmia, vaan mielenterveysongelmat ilmenivät työssä.

Sosiaalipsykologi Ari Väänänen ja historioitsija Jussi Turtiainen (2014, 265–268) esittävät, että 1970-luvulla ammattiyhdistysliikkeen vahvistuminen ja työn toimihenkilöistymisen muuttivat tapaa, jolla terveyttä työpaikoilla käsitteellistettiin ja edistettiin. Työntekijästä rakentui sosiaalinen ja psykologinen subjekti, joka voi kokea työssään yhtäältä koherenssia, merkityksellisyyttä ja minäpystyvyyttä sekä toisaalta näiden puutetta. Toisaalta luokkavastakohtaisuuden ja sääntelytalouden purkautuminen johti 1980-luvulla työn ”kurjuutta” rakenteellisena ongelmana tarkastelleen tulkintakehyksen kuihtumiseen: yksilöt ja organisaatiot alkoivat yhtä useammin tarkastella terveysongelmia paikallisesti ratkaistavina ”kehityshaasteina”

(ema., 268–277). Terveyden käsitteen merkitysala on suomalaisilla työpaikoilla ja työtä koskevassa lainsäädännössä jatkuvasti laajentunut toisen maailmansodan jälkeen: pelkän tapaturmien torjunnan sijaan työnantaja velvoitetaan huolehtimaan työntekijöidensä ruumiillisen ja henkisen terveyden edellytyksistä (Kivistö ym. 2014, 205–209). Samalla painopiste on siirtynyt työnantajan laajasta ”kansanterveyttä” koskevasta vastuusta kohti lainsäädäntöä, joka palvelee kansallista kilpailukykyä ja yritysten tuotannollista ajattelua: työkyvyn käsitteen vakiintuminen lainsäädäntöön, työterveyshuoltoon ja organisaatioiden tuotannolliseen ajatteluun 1990-luvulla rajasi terveyden edistämisen työntekijän toiminnan alueelle ja suhteeseen hänen työtehtäviinsä (ema., 210–211). Samalla tämä muutos merkitsi irtaantumista universaaleista, kaikille yhteisistä terveyden määritelmistä: terveyttä ei voinut enää määritellä pelkästään sairauden poissaoloksi (Helén 2016, 307).

1990-luvun lamassa julkiseen keskusteluun nousi kansallista hätätilaa korostava, poikkeustoimia oikeuttava ja yksilön uhrimieltä ihannoiva diskurssi (Levä 2021). Työelämää ja terveyttä koskevaan julkiseen keskusteluun ilmestyi kuitenkin myös ahdistunutta työntekijää sympatisoiva puhetapa, joka korosti työntekijöiden lisääntyntä haavoittuvuutta ja esihenkilöiden vastuuta kamppailussa lisääntyviä mielenterveysongelmia vastaan (Kivistö ym. 2014, 223; Väänänen & Varje 2014, 241–243). Samalla johtamisstrategiat muuttuivat: 1990-luvulla työntekijäryhmien välisten intressiristiriitojen ratkomisen ja työrauhan tavoittelun korvasi suurelta osin pyrkimys kaikkien työntekijöiden sitouttamiseen organisaation päämääriin ja arvoihin (Lindström & Taipale 2021, 102–103). 2010-luvulla painottuivat pyrkimykset tuottaa työntekijöissä iloa ja innostumista (ema., 105). Esimerkiksi sosiaali- ja terveystalalla, jossa vuorotyön, tunnekuormituksen ja vähäisten etenemismahdollisuuksien tiedostetaan olevan keskeinen poistyyöntävä tekijä, työntekijöitä opetetaan ylläpitämään itse työnimua ja tiedostamaan ne tekijät, jotka heikentävät heidän jaksamistaan (Arola ym. 2018). Vastaavat toiminnot ovat siirtyneet myös asiantuntijatyöhön, jossa terveyttä edistävät hankkeet kohdistuvat esimerkiksi tunnesäätelytaitojen opettamiseen pirstaleisen ja hektisen työn hallitsemiseksi (Karjalainen 2018).

Miesten palkkatyötä koskevassa julkisessa keskustelussa (Hyvönen 2019) ja miesten omissa työtään koskevissa jäsenyksissä (Pietilä 2008, 98) erityisesti ruumiillisesta terveydestä huolehtiminen on asemoitunut vastuullisuudeksi ja kansalaistaidoksi. Kokemukset osallisuudesta ja pääsystä hyvinvointia lisäävän valmennuksen äärelle eivät kuitenkaan ole suomalaisilla työmarkkinoilla jakautuneet

tasaisesti. Esimerkiksi logistiikassa työntekijöiden suostuttelu ”talkoisiin” (Kuokkanen 2021, 134) on tapahtunut yhtä aikaa teknologisen seurannan lisääntymisen ja uusien tehokkuusvaatimusten nousun kanssa (Aho 2019; Kuokkanen 2021, 138). Tietotyötä toimistossa tekevän toimihenkilön muuttuminen työn terveystarpeita koskevan keskustelun keskeiseksi kohteeksi 1990-luvulta alkaen (Väänänen & Varje 2014, 237–245) on ilmennyt suorittavaa työtä tekevien miesten uudenlaisena osattomuutena työsuojelusta ja työhyvinvointia koskevasta keskustelusta (Aho 2019; Kuokkanen 2021, 147; Väänänen & Turtiainen 2014, 290–292).

Sosiaalivaltiossa toteutuva terveystarpeiden täyttämisen on toisen maailmansodan jälkeisenä aikana muuttunut kansalaiskelpoisuuden mittarina toimivasta velvollisuudesta olla terve kohti aktiivista terveystarpeiden täyttämistä, jossa terveyttä ja epämääräisemmin määrittyvää hyvinvointia pidetään subjektiivisina oikeuksina (Helén 2016, 300–308, 316–317; Mannevuori 2020, 248–252; Väänänen & Turtiainen 2014, 277–281). Tuloksentutkimukseni työntekijöiden ja terveyden edistämisen suhteesta korostuu jännitteisyys. Sosiologi Ilpo Helénin (2016, 161, 296–298) tapaan ymmärrän kuluttajamarkkinoilla, julkisessa keskustelussa, työpaikoilla ja sosiaalivaltion toiminnoissa tapahtuvan terveyden hallinnan olevan sisäisesti ristiriitaista ja tarjoavan vastarinnan ja vaatimusten esittämisen mahdollisuuksia. Esitän kuitenkin, että työnantajien, työntekijöiden ja suomalaisen sosiaalivaltion piirissä terveydestä on viimeistään 1990-luvun jälkeen tullut Ahmedin (2010) käsitteillä ilmaistuna keskeinen onnellisuusobjekti: monia terveyttä koskevia puhetapoja yhdistää käsitys terveyden tavoiteltavuudesta.

Tutkimukseni jatkaa tätä keskustelua keskittymällä miesten identiteettityöhön ja asemoitumiseen suhteessa työpaikoilla tapahtuvaan terveyden edistämiseen. Tämä lähestymistapa täydentää keskustelua miesten terveyskäyttäytymisestä työelämän kontekstissa kahdella tavalla. Ensinnäkin affektiivisuuden huomioiminen tuottaa tietoa siitä, kuinka terveysvalistuksen viestien vaikutusvalta materialisoituu ja kuinka terveyden edistämisen viesteihin samastuva mieheys (esim. Bardoni ym. 2021; Elliott 2016) ruumiillistuu. Toisaalta lähestymistapani tuottaa tietoa siitä, millaisten neuvottelujen kautta terveyden edistämiseen kielteisesti suhtautuvat mieheydet rakentuvat, millaisia erontekoa tähän identiteettityöhön sisältyy ja millaisia toimijoita vastaan terveyden edistämistä ongelmallistavat tulkintareper-tuaarit ja niihin kytkeytyvä myönteinen itseymmärrys mobilisoidaan.

Tutkimusmenetelmä

Aineisto

Alkuperäinen aineistokokonaisuus koostui 18 puolistrukturoidusta haastattelusta (Hyvönen 2021a, 90–94). Tässä artikkelissa tarkastelen vain kokopäivätyötä joko vakinaisessa tai määräaikaisessa työsuhteessa tekevien miesten puhetta (N=17). Haastattelut on toteutettu vuosien 2017 ja 2018 aikana kolmella eri työelämän sektorilla: media-alalla (N=6), sosiaali- ja terveysalalla (N=7) sekä logistiikassa (N=4). Tutkimukseni alueellinen konteksti on Suomen pääkaupunkiseutu. Se on esimerkki urbaanista pohjoismaisesta ympäristöstä, jonka jälkiteollistuneilla työmarkkinoilla työvoima on suureksi osaksi korkeakoulutettua. Haastateltavat miehet ovat heterogeeninen joukko. Heitä kuitenkin yhdistää työskentely työsuhteissa, joissa he altistuvat sekä vertaisten katseille että työnantajansa viestinnälle.

Tavoitin haastateltavat pääkaupunkiseudun ammattiliittojen kautta sekä hyödyntämällä henkilökohtaisia kontaktejani. Tähtäsin edustavuuteen rajaamalla aineistonhankintani kolmeen alaan, joissa vaadittu koulutustaso, työn tuottama rasiitus ja siten myös terveyden edistämisen käytännöt ja työntekijöiden suhde niihin poikkeavat toisistaan (ks. Aho 2019; Arola ym. 2018; Karjalainen 2018; Väänänen & Turtiainen 2014, 291–292). Haastateltavista neljä työskenteli esihenkilöinä. Aineistonkeruun edetessä pyrin löytämään haastateltavaksi erityisesti miehiä, jotka eivät olleet 35–45-vuotiaita, heteroseksuaalisia, korkeakoulutettuja, valkoisia ja suomea äidinkielenään puhuvia, sillä tällaiset miehet muodostivat haastateltavien enemmistön. Pääosin vähintään alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden media-alan sekä sosiaali- ja terveysalan työntekijöiden vastapainoksi haastattelin logistiikassa työskenteleviä miehiä. Logistiikassa työskentelevistä haastateltavista kukaan ei ollut suorittanut korkea-asteen tutkintoa, ja heistä vain yksi työskenteli ammattikoulutustaan vastaavassa työtehtävässä. Nuorin haastateltava kuului ikäryhmään 20–24-vuotiaat ja vanhin ikäryhmään 55–59-vuotiaat. Haastateltavien ikävuosien mediaani oli 40 vuotta ja aritmeettinen keskiarvo 39 vuotta. Pyrkimys edustavuuteen toteutui erilaisten työtehtävien ja työyhteisöjen, haastateltavien laajan ikähaitarin sekä seksuaalisen moninaisuuden osalta. Yhtä lukuun ottamatta haastateltavat olivat kuitenkin valkoisia ja puhuivat äidinkielenään suomea. Viittaan haastateltaviin vain

pseudonyymein. Tämän lisäksi olen muuttanut joitain haastateltavien työpaikkoihin ja työhistoriaan liittyviä yksityiskohtia tunnistamisen vaikeuttamiseksi.

Haastattelujen aihe oli terveyskäyttäytyminen ja erityisesti työhön liittyvä itsestä huolehtiminen, jossa yksilö omaehtoisesti ylläpitää ja parantaa terveyttään ja hyvinvointiaan. Haastatteluissa käytiin läpi seuraavat teemat: haastateltavien senhetkinen työelämätilanne ja sen vaikutus terveyteen ja hyvinvointiin, haastateltavien käsitys itsestä huolehtimisen merkityksestä ja sisällöstä, haastateltavien käyttämät menetelmät itsestä huolehtimiseen sekä sukupuolen merkitys näissä asioissa (Hyvönen 2021a, 162). Haastattelijana toin esille myös työnantajan viestinnän vaikutuksen haastateltavien haluun ja mahdollisuuksiin huolehtia itsestään. Jo aineiston alkuperäisen analyysin aikana kävi ilmi, että itsestä huolehtiminen haastattelujen varsinaisena aiheena oli monin tavoin yhteydessä työpaikoilla tapahtuvaan terveyden edistämiseen (Hyvönen 2020, 26; 2021b, 254–258).

Affektiivis-diskursiivinen lukutapa

Analyysissä olen hyödyntänyt Venäläisen (2022, 1234) kehittämää affektiivis-diskursiivista lukutapaa. Siinä tarkastelu kohdistuu puheessa ilmenevään merkityksenantoon, merkityksenantojen tunnesävyihin ja merkityksenantoon sisältyvään affektiiviseen potentiaaliin eli mahdollisuuteen tuottaa ja vahvistaa tunnetiloja ja reaktiota. Aloitin analyysini paikantamalla aineistosta kaikki ne kohdat, joissa haastateltavat käsitteivät työpaikoilla tapahtuvaa terveyden edistämistä. Hyödynsin tässä tulkintarepertuaarin ja subjektiposition käsitteitä (Edley 2001; Wetherell 1998). Tarkasteluni kohdistui paitsi siihen, kuinka haastateltavat merkityksellistivät työpaikoillaan tapahtuvaa terveyden edistämistä ja siihen osallistuvia toimijoita, myös siihen, kuinka he merkityksellistivät itseään näihin toimintoihin osallistujina ja niiden kohteina. Tämän jälkeen yhdistelin toisiaan lähellä olevat tulkintarepertuaarien ja subjektipositionien yhdistelmät kahdeksi toisistaan selkeästi erottuvaksi tavaksi rakentaa mieheyttä suhteessa työpaikalla tapahtuvaan terveyden edistämiseen. Toisiaan muistuttavissa aineistokohdissa tarkasteltiin ja arvotettiin sekä terveyden edistämistä että puhujaa näiden toimenpiteiden kohteena ja niihin osallistujana samankaltaisten arvostuksen kohteiden ja kielikuvien kautta.

Subjektiposition rakentaminen on itsen vertailua ja asemoimista suhteessa toisiin: puhuja asemoi itsensä erilaisten ihmisryhmien sisä- ja ulkopuolelle sekä liittää

näitä ryhmiä edustaviin ihmisiin kertomuksia heidän toimintansa motiiveista ja toiminnan taustalla vaikuttavista ajatuksista (Venäläinen 2022, 1232). Wetherell (2012, 72) korostaa, että vaikka kielenkäyttö ei useimmiten eksplisiittisesti raportoiki kielenkäyttäjän tunnetiloja, useisiin arkisiin kielenkäyttötilanteisiin sisältyy muita sosiaalisia toimijoita arvioivaa ainesta, kuten vihaisuutta tai sympatiaa toisten tekoja kohtaan. Tämä mahdollistaa puheen affektiivista potentiaalia koskevat tulkinnat: puhujan omaksuma subjektipositio avaa mahdollisuuksia joillekin tunnereaktioille ja sulkee toiset mahdollisuudet pois (Wetherell ym. 2015, 61). Venäläisen (2022, 1231) tapaan käytän affektiivis-diskursiivisen käytännön käsitettä viittamaan sellaiseen rutiininomaiseen ja keskusteluyhteydestä toiseen siirrettävissä olevaan kielelliseen toimintaan, jossa jokin tulkintarepertuaari, siihen liittyvät subjektipositiot ja affektiivisuus nivoutuvat toisiinsa. Analyysin toisessa vaiheessa tein tulkintoja haastattelussa ilmenevistä affektiivis-diskursiivisista käytännöistä keskittyen siihen, millaisia toiveita ja millaista tyytyväisyyttä ja tyytymättömyyttä puheessa ilmenee. Hyödynsin tässä tarkastelussa de Boisen (2018) miestutkimuksen kentälle tuomaa onnellisuusobjektin (Ahmed 2010, 21–45) käsitettä, jonka avulla tarkastelin sitä, millaisia päämääriä ja toiveita puheessa rakentuu, kuinka itsestä rakennetaan oikeutettu saavuttamaan joitain asioita ja kuinka miehet merkityksellistävät niitä ihmisiä ja toimijoita, jotka mahdollistavat tai estävät heidän toiveidensa toteutumisen.

Terveyden edistämiseen mukautuva ja sitä vastustava mieheys

Analyysini tuloksena tunnistin kaksi mieheyttä ja terveyden edistämistä koskevaa puhetapaa, joihin kumpaankin liittyy niille ominaisia affektiivis-diskursiivisia käytäntöjä. Yhtäällä oman miehenä olemisen tavan esitettiin mukautuneen työelämän muutokseen, mitä ilmennettiin rakentamalla oman mieheyden ja terveyttä edistävien toimien välille yhteensopivuuksia. Toisaalla mieheys oli osa myönteistä itseymmärrystä, jota rakennettiin suhteessa hyödyttömäksi tai haitalliseksi määriteltyyn terveyden edistämiseen.

Terveyden edistämiseen mukautuva mieheys

Identiteettityö, jossa työelämän vaatimustason kasvu tulkitaan puhujan omista toimista riippumattomaksi realiteetiksi ja itseä kiitetään kyvystä sopeutua väistämättömiin muutoksiin (Siltala 2020), oli keskeinen osa useimpien haastattelemieni miesten puhetta. Viestinnän parissa työskennellyt Tuomas hyödynsi puheessaan tulkintarepertuaaria, jossa yksilöihin kohdistuva vaatimus terveydestä ja hyväkuntoisuudesta määrittyi koko työelämän vaatimustason kiristymisestä johtuvaksi:

*Tuomas: Kai se on tämä työelämän muutos yksi megatrendi kuitenkin. Että jaksaa sitä jatkuvaa muutosta, joka on kuitenkin se pysyvä olotila, niin se jaksaminen on aika olennaista, että jaksaa siinä pysyä mukana. [...] Työelämän tietyllä tavalla vaa-
tivuus ja aikataulutettu luonne on muuttanut sitä ajattelutapaa. Ennen vanhaan, jos joku tuli kankkusessa töihin, niin se ei ehkä herättänyt huomiota, mutta kyllä varmasti nyt herättäisi, jos valittaisi, että ai ai kun meni ilta pitkäksi. (Media-ala, 45–49 v.)*

Wetherellin (1998, 404) teoretisointia mukaillen tulkitsen puheesta hiljaisuutta. Tuomaksen omaksumassa tulkintarepertuaarissa terveyttä koskevat vaatimukset ovat realiteetti, joka koskee yhtäläisesti kaikkia työntekijöitä, eikä niillä ollut varsinaista esittäjää. Siten myöskään näiden vaatimusten oikeutusta ei tarkasteltu ja ne asemoitiin osaksi vakiintunutta arkijärkeä (ks. em., 400–401).

Jo aiemmin on esitetty, että fyysisen suorituskyvyn muuttuminen asiantuntija-työn organisaatioiden keskeiseksi puheenaiheeksi on tehnyt siitä niissä työskentelevien miesten välisen kilpailun, vertailun ja pätemisen aiheen (Bardon ym. 2021; Johansson ym. 2017). Osana tulkintarepertuaaria, jossa ruumiillinen hyväkuntoisuus samastuu yksilön työmarkkina-arvoon, Tuomas tunnisti tällaisen statuskamppailun olemassaolon ja asemoi sen itsestään selvästi itseään koskevaksi:

Tuomas: Jotta pysyisi oma ammattitaito, oma työmarkkinakelpoisuus, oma henkilöbrändi kunnossa, niin pitäisi koko ajan sitä pohtia, että miltä sä näytät. [...] Aamulla näin just yhden meidän pomon ja sanoin sille, että mä tulin pyörällä töihin, vaikka oli vähän pimeää. Ja se sanoi, että ei se mitään, mä lähin viideltä aamulla lenkille, että tässä on [naurahtaa] ehtinyt monta tuntia tehdä töitäkin. Hänelläkin on aika pitkä työmatka kuitenkin, ja miespuolinen hänkin. [...] Esimerkkejä on vaikka yritys-

johdossa nykyään, että ei enää lähdetä Lappiin [...] viettämään kosteita illanviettoja, vaan mieluummin aikaisin nukkumaan ja aamulla kello viisi lenkille. Ehkä se esimerkki valuu sitten vähän meikäläisillekin.

Tuomaksen subjektipositio oli tässä kontekstissa kuitenkin myös osin ongelmallinen: ihaillessaan ja arvostaessaan toisten miesten omistautumista liikunnalle hän samalla kyseenalaisti ja moitti omia liikuntasuorituksiaan ja liikuntaan liittyvää ajankäyttöään. Tuomas määrittäi riittämättömät liikuntatottumuksensa laiskuudesta, pikemminkin kuin aidosta ajanpuutteesta, johtuviksi: *Kuntosalipuoli mulla jää vähiin, koska mä en ole löytänyt sille sopivaa aikaa. Se on tietty tekosyy.*

Wetherell (1998, 395–396) esittää, että miesten puheessa rakentuu toisistaan erillisiä subjektipositioita, jotka kompensoivat toistensa puutteita. Vaikka Tuomas rakensi omasta subjektipositioistaan miesten välisen kilpailun osanottajana ongelmallisen, hän rakensi myönteistä itseymmärrystä toisesta subjektipositioista asiantuntijana, joka tiedostaa liikuntaan liittyvät motivaatio- ja ajankäyttöongelmat ja tietää, mitä organisaatioiden ja yksittäisten työntekijöiden pitäisi tehdä pysyäkseen kilpailukykyisinä. Erityisesti viimeksi mainittu affektiivis-diskursiivinen subjektipositio oli Wetherellin ja tutkijakumppaneiden (2015, 62) käsittein ilmaistuna pikemminkin ”viileä” kuin ”kuuma”: terveyttä koskevien vaatimusten rakentaminen yksilöiden tahtotiloista riippumattomiksi tosiasioiksi (ks. ema., 58) suuntasi häntä arvioimaan organisaation kykyä auttaa työntekijöitään vastaamaan niihin. Vaikka työnantajan toimiin työntekijöiden terveyden edistämiseksi kohdistui kiitollisuutta, siitä rakennettiin myös työnantajan vastuualue, josta se voi suoriutua hyvin tai huonosti: *Sinänsä oma työnantaja on kyllä aika hyvä siinä. Me ollaan palkattu oma liikuttaja taloon. Meillä on Reetta, joka vetää meille taukojumppia, tekee kuntosaliohjelmia ja muutenkin katsoo, että ei tule istuttua tuolla liikaa, vaan komentaa pystyyn.*

Terveyden tunnistaminen velvollisuudeksi ja oikeudeksi, jonka mahdollistaminen kuuluu ainakin osaksi organisaatiossa päätöksiä tekevien vastuulle, rakentaa terveyskansalaisuutta, jossa kehkeytyy diskursiivisia mahdollisuuksia arvioida ja kritisoida omaan terveydentilaan vaikuttavia valtasuhteita ja vallankäyttäjiä (Helén 2016, 307–308, 316–317). Tuomas ei kuitenkaan kyseenalaistanut terveyden edistämistä työpaikallaan. Puheesta erottuu kaksi onnellisuusobjektia: henkilöbrändi ammattilaisena ja kiihtyvässä työtahdissa pärjääminen. Työnantajan toimet työntekijöiden terveyden edistämiseksi määrittyivät onnistuneiksi ja näitä päämääriä

tukevaksi asiakki. Puhuessaan ”meistä” terveyden edistämisen toimijana Tuomas omaksui subjektiposition osana kilpailukykyistä työorganisaatiota, pikemminkin kuin toimenpiteiden kohteena.

Erityisesti asiantuntijatyössä (esim. Karjalainen 2018) työntekijöitä suostutellaan olemaan osa kilpailukykyistä ”me’-yhteisöä” (Kettunen 2021, 12–13), joka mukautuu kilpailuympäristön muutoksiin työprosesseja tehostamalla. Tuomaksen puheessa rakentuva asiantuntijatyön organisaatioille ominainen tulkintarepertuaari, jossa terveyden edistäminen määrittyy yksilön ja organisaation kilpailukykyä parantavaksi asiakki, oli kuitenkin vain yksi tapa neuvotella mieheyden ja terveyden edistämisen viestien välisestä suhteesta siten, että molemmat voidaan säilyttää myönteisenä osana itseymmärrystä. Työntekijän osallisuutta organisaation menestyksellisen toiminnan mahdollistajana korostavat puhettavat ovat rakentuneet suomalaisen työelämän eri sektoreilla eri tavoin ja saaneet ajan saatossa erilaisia painotuksia (Väänänen & Turtiainen 2014, 295). Sosiaali- ja terveystalalla resurssipula uhkaa työntekijöiden jaksamista, minkä vuoksi alan työntekijöiden puheessa rakentuvan ihanteellisen organisaatiokansalaisen, ”psykososiaalisesti taitavan työhyvinvointitoimijan”, toivotaan välittävän omasta ja työkavereidensa hyvinvoinnista entistä enemmän (Arola ym. 2018). Miestutkimuksessa näiden hoivatyölle ominaisten vaatimusten on tulkittu olevan kilpailukykykypuhetta räikeämmin ristiriidassa mieheyden tavanomaisesti liitetyn suorituskeskeisen ja ulkokohtaisen työasenteen kanssa (Elliott 2016).

Työpaikalla tapahtuvaan terveyden edistämiseen mukautuvat mieheydet erosivat toisistaan siinä, millaiseksi oman sukupuolistuneen terveystäytymisen ja terveyden edistämisen suhde rakennettiin. Osastonhoitaja Esko rakensi menneisyyden itsestään ongelmallisen, erityisesti miehille ominaisia haitallisia terveystäytymisen muotoja toistaneen miehen. Toisin kuin Tuomas, joka arvioi työpaikalla tapahtuvaa terveyden edistämistä henkilökohtaisesta ja organisaationsa suorituskyvystä huolehtivan asiantuntijan subjektipositiosta, Esko asemoi itsensä vääränlaiseen terveystäytymiseen taipuaiseksi ja apua tarvitseväksi mieheksi, joka oli hyötynyt työpaikallaan tapahtuneista, hänen mieheyttään muuttaneista väliintuloista. Näitä olivat olleet yhtäältä esimieskoulutus ja toisaalta hänen ensimmäisessä työpaikassaan työskennelleen neurologin neuvot, joiden avulla Esko oli päässyt hyvissä ajoin osalliseksi uudenaikaisesta työn ja terveyden suhdetta käsittelevästä, henkisen ja neurologisen terveyden roolia korostavasta keskustelusta:

Esko: On ollut näitä esimieskoulutuksiin liittyviä kyselyitä, missä on henkilökunnalta kysytty näitä mun johtamistaitoja, niin aika monta kertaa sieltä on noussut esille tämä, että mä en itsestäni riittävästi huolehdi. Ja näin varmasti on ollutkin, mutta mä nyt näkisin, että tässä viimeisen kahden vuoden aikana se muutos on tullut. [...] Kun me oltiin vahvan näköisiä ja vertailtiin hauista siinä, niin [neurologi] tuli sanomaan, että jätkät, että teillä on aika hyvän näköinen tuo fyysinen kondis, mutta huolehditteko te teidän päästä riittävästi. Ja ei mennyt kauaa sen jälkeen, kun siitä ruvettiin puhumaan, että ne aivot on ihan samanlainen lihas kuin se hauiskin ja sitäkin pitäisi treenata. Ja nyt kun on jälkikäteen nähnyt, mitä se muistisairaus tai aivoinfarkti tuottaa ihmiselle, ymmärtää tämän neurologin jutut ihan oikeasti. (Sosiaali- ja terveysala, 50–54 v.)

Tulkitsen Eskon puheesta tulkintarepertuaarin, jossa terveyskäyttäytymiseen kohdistuvat väliintulot määrittäytyvät välittämiseksi; siinä huomio keskittyy sekä hoitajien henkilökohtaiseen terveyteen ja hyvinvointiin että heidän kykyynsä suorittaa työtehtävistään. Subjektipositio kiitollisena välittämisen kohteena legitimoit terveyden edistämisen ja puhujan oman sukupuolistuneen terveyskäyttäytymisen kriittisen tarkastelun. Terveys rakentuu puheessa sisällöllisesti moninaiseksi ja puhujan aiempi tapa huolehtia terveydestään vääränlaiseksi: nuorten, suorittavaa työtä tekevien miesten välisessä ruumiillisen suorituskyvyn vertailussa psyykkisestä ja neurologisesta terveydestä huolehtiminen jää sivuosaan.

De Boisen (2018, 166–167) teoretisointia seuraten esitän, että erottautuminen muista miehistä ja samastuminen aiempaa pehmeämpään mieheyteen eivät pelkästään kuvaile puhujaa ja hänen kokemustaan itsestään. Tämän lisäksi ne ovat myös diskursiivisia resursseja, jotka voidaan ottaa käyttöön kommunikaatiotilanteessa erilaisten ulkoisten päämäärien saavuttamiseksi. Tulkitsen Eskon puheesta affektiivis-diskursiivisen käytännön, jossa omaan menneeseen terveyskäyttäytymiseen kohdistuvaa antipatiaa hyödynnetään osana hyvään työntekijyyteen ja ammatilliseen asiantuntemukseen liittyvää identiteettiprojektia:

Esko: Mä en tiedä, onko tämä peräti jostain [naurahtaa] armeijasta, [...] mutta se on vaan jäänyt jostain alitajuntaan. Että jos mulla on tehtävänä pitää tällainen yksikkö toimintakykyisenä ja että tämä tuottaa mahdollisimman parasta, niin jos mä en itsestäni huolehdi, niin enhän mä ole kykenevä huolehtimaan näistä muistakaan.

Sosiologi Karla Elliottin (2016) tapaan tulkitsen mieheyden sisällöllisesti joustavaksi: itseen ja toisiin kohdistuva hoiva ja välittäminen voidaan merkitä maskuliinisiksi tilanteessa, jossa ne hyödyttävät työtä. Erityisesti suomalaisessa sosiokulttuurisessa kontekstissa korostuu käsitys armeijasta ja työyhteisöstä toisiaan muistuttavina funktionaalisina kokonaisuuksina, joissa yksilöiden on joustettava omista mieliteoistaan organisaation päämäärien tavoittamiseksi (Kettunen 1997, 95–97; Mannevuori 2020, 96–100). Tämä mahdollistaa itseä velvollisuuksista suoriutumisen perusteella arvioivan tulkintarepertuaarin (esim. Kortteinen 1992, 61) käyttöönoton ja samalla terveyteen ja terveyden edistämiseen myönteisesti suhtautuvan mieheyden rakentamisen. ”Lupaus onnellisuudesta” (Ahmed 2010) kiinnittyi Eskon puheessa työhön ja työorganisaatioon liittyvien velvollisuuksien täyttämiseen. Vaikka hän rakensi sosiaali- ja terveystieteen organisaatiokansalaisuudesta (esim. Arola ym. 2018) monelta osin vastakohtaisen mieheyteen liittyville ulkoisille eleille, kuten ruumiillisen voiman esittelylle ja huolettomuudelle, hän kytki tähän kansalaisuuteen monia mieheyteen vanhastaan liittyviä käytäntöjä, kuten armeijan toimintaperiaatteista juontuvaa vastuuta organisaation toimintakyvystä ja omasta tehtävästä osana komentoketjua (ks. Berdahl ym. 2018, 429–430).

Edellä tarkastelemisani haastatteluissa terveyttä koskevan tietoisuuden lisääntyminen omalla työpaikalla ja siihen liittyvä omalla ammattialalla aiemmin rakentuneiden mieheyksien problematisoituminen tulkittiin myönteisiksi asioiksi. Samalla terveys ja sen mahdollistama työssä onnistuminen ilmenevät puheessa onnellisuusobjekteina, joiden tavoittamiseen liittyy myös mahdollisuus saavuttaa myönteistä itseymmärrystä miehenä. Omasta terveydestä huolehtiminen ja terveyden edistämistä koskevien viestien seuraaminen määrittyvät myös velvollisuuksiksi: myönteiseen miehen identiteettiin sisältyy omista velvollisuuksista vastaamista ja epämukavuuden sietämistä. Nämä kaksi viimeksi mainittua elementtiä olivat toisinaan läsnä myös sellaisessa identiteettityössä, jossa terveyden edistämiseen suhtauduttiin kielteisesti.

Terveyden edistämistä vastustava mieheys

Työpaikalla tapahtuva terveyden edistäminen tulkittiin aineistossani toistuvasti epätarkoituksenmukaiseksi ja epäyhteensopivaksi puhujan omien tarpeiden kanssa. Vaikka haastateltavat asemoivat terveyden tavoiteltavaksi asiaksi, kaikki heistä eivät

rakentaneet puheessaan sellaista terveystaloudellisuutta, joka myötäilisi työpaikalla ilmeneviä terveyden edistämistä koskevia viestejä ja josta käsin ilmaistaisiin kiitollisuutta työnantajaa kohtaan. Myös terveyden edistämistä vastustavat ja kyseenalaistavat tulkintarepertuaarit ja niihin kytkeytyvät subjektipositiot olivat sukupuolistuneita: myönteistä itseymmärrystä rakennettiin asemoitumalla osaksi ammattiryhmää ja siihen liittyvää miehen identiteettiä, jonka erityispiirteitä terveyden edistäminen ei huomionnut.

Palvelukuljettaja Marko hyödynsi puheessaan työn huonontumista korostavaa tulkintarepertuaaria, joka on jo edeltävässä tutkimuksessa ilmennyt logistiikka-alalla suorittavaa työtä tekevien työntekijöiden keskuudessa (Aho 2019; Kuokkanen 2021). Marko liitti palvelukuljettajan työhön lisääntyneen aikapaineen: *ennen viisi ja puoli tuntia juostiin ja tehtiin niitä töitä hyvin tehokkaasti ja nopeasti*, mutta loppuajan sai *juoda kahvia, lorvia, levätä, elpyä*. Lisäksi Marko toi esille jatkuvan elektronisen valvonnan, jolla vaikutelmaa aikapaineesta ylläpidetään: *pystytään seuraamaan jopa se, että ahaa, mitä sä olet tehnyt tuon viisitoista minuuttia tuossa kohdassa pysähdyksissä*. Tulkitsen, että menneisyyteen paikannettu mahdollisuus tahdittaa työtä ja lepoa ilmenee puheessa onnellisuusobjektina, joka on poistunut puhujan ulottuvilta. Tätä taustaa vasten Marko otti puheessaan käyttöön terveyden edistämisen pinnallisuutta, ulkokohtaisuutta ja hyödyttömyyttä korostavan affektiivis-diskursiivisen käytännön, jonka osana hän asemoi itsensä uhriksi:

Marko: Organisaatiossahan on kaikkia mahtavia, upeita, hienoja ohjelmia ja projekteja, systeemejä, toimintatapoja, miten kaikkiin työssä hyvinvointiin, työssä jaksamiseen ja vastaaviin voidaan puuttua ja pyrkiä korjaamaan näitä asioita. Mutta todellisuus on se, että tuotantotyön [naurahtaa] alimman tason työntekijöiden, ja näiden, jotka tekee näitä hienoja suunnitelmia, niin siinä todellisuudessa on pikkueroa. Silloin kun mennään jonnekin ylempien toimihenkilöiden toimistomaailmaan, missä ”voi voi, onko Pirkko nyt vähän väsynyt, no käydäänpäs vähän juttele-massa, jos lähdetäisiin virkistäytymään ja tehtäisiinkö tällaisia juttuja”.
Verrattuna siihen, että on alemman tason [nauraa] paskainen duunari helvetissä.
(Logistiikka, 30–34 v.)

Vaikka Marko problematisoi työn tehostamista ja työnantajan osoittamaa vähäistä tukea, hän rakentaa työssä jaksamisesta ilman työnantajan apua moraalisen hyveen ja osan myönteistä itseymmärrystä. Sosiaalipsykologi Nigel Edleyn (2001, 202–203)

tapaan tulkitsen Markon puheesta kaksi keskenään ristiriitaista subjektipositiota, joita hän hyödynsi joustavasti erilaisten päämäärien saavuttamiseksi. Yhtäältä hän viittasi työnsä lisääntyneeseen kuormitukseen ja sen aiheuttamaan väsymykseen rakentaessaan uhriutta. Uhriuden lisäksi Marko, taloudelliseen stressiin liittyvää identiteettityötä tarkastelleen Juha Siltalan (2020, 2) käsittein, ”samastui tuomit-sijaan”: hän hyödynsi armottomuutta ja välinpitämättömyyttä suhteessa toisten väsymykseen osana identiteettityötä, jossa hän erottautui vapaamatkustajina pitämistään toisista. Työpaikan tehottomat terveyttä edistävät toimenpiteet henkilöityvät keskiluokkaiseen, naiseksi oletettuun henkilöön, jonka on mahdollista hankkia apua omaan väsymykseensä, vaikka hän ei sitä ansaitsisi tai tarvitsisi. De Boisen (2018, 168–169) teoretisointia mukaillen tulkitsen Markon puheesta erottuvan affektiivis-diskursiivisen käytännön rajoja rakentavaksi ja ylläpitäväksi: Marko liittää oman väsymyksen liioittelun, työn vähäisen rasituksen ja feminiinisyyden työntekijäryhmään, johon hän kohdistaa vihaa ja joka on hänen kaltaisilleen suorittavaa työtä tekeville miehille kaikin tavoin vastakkainen.

Affektiivis-diskursiiviset käytännöt, joissa puhuja erottaa itsensä terveyteen ja sen edistämiseen eri tavoin suhtautuvista työntekijäryhmistä, toistuvat aineistosani taajaan. Monia niistä yhdistää käsitys omasta työntekijäryhmästä identiteettiryhmänä, jota uhkaa ansaitsematon paitsi jääminen ja rangaistus. Nämä merkityksenannot eivät kuitenkaan aina koske työntekijäryhmien välistä sukupuoli- tai luokkaeroa. Media-alalla esihenkilötehtävissä työskennellyt Sakari rakensi puheessaan kaksi erilaista miesten terveyskäyttäytymisen muotoa: yhtäältä asiantuntijatyön uudenlaisen urheilullisen ja kurinalaisen mieheyden ja toisaalta toimittajille ominaisen rennomman ja henkilökohtaista hyvinvointia arvostavan mieheyden, johon hän itse samastui.

Sakari: Mä siis varmaan kolmekymppiseksi asti kärvistelin siinä, että jotenkin ollakseni uskottava pitäisi olla fyysisesti kauhean hyvässä kunnossa. Just työkaverin kanssa naurettiin, kun meidän toimiston kanssa samassa ruokalassa ja sosiaali-tiloissa käy [yhtiön] konttori. Ja sitten ne [yhtiöläiset] on kuitenkin semmoisia yleensä aika nuoria, kaksvitosisia, neljäkymppisiä, neljävitosisia miehiä, ja ne on, tosin monet, semmoisia über-urheilullisia. Jotenkin se on selvästi sen alan miesprototyyppi. Se on täysin toisenlainen kuin toimittajat, jotka on vähän sellaisia, että kävin eilenkin kaljalla. [...] Tulee ihan semmoinen olo, että apua, että tommoinenkin ihmisryhmä on, ja apua kauhee, pitäisikö tässä itekin vähän jotakin. (Media-ala, 35–39 v.)

On esitetty, että miesten välisessä statuskampailussa vertailun painopiste on hitaasti siirtynyt ruumiin suorituskyvystä sen ulkonäköön (Gough 2018, 19–21) ja että tämä ulkonäköä koskeva vertailuasetelma on siirtynyt myös työorganisaatioihin (Bardon ym. 2021; Johansson ym. 2017). Sakari viittasi tähän tilanteeseen rakentaessaan puheessaan subjektipositiota, johon kohdistuu lisääntyvää ulkoista uhkaa. Vertailuasetelma mobilisoitiin puhujan omaa ruumista vastaan: tulkintarepertuaari, joka korosti vertailua uskottavien ja vähemmän uskottavien ruumiiden välillä, mahdollisti itsen näkemisen puutteellisena ja työstämistä kaipaavana. Ahmedia (2010, 201–205) seuraten tulkitsen, että Sakarin puheessa urheilulliseen ulkomuotoon liittyy lupaus onnellisuudesta, joka ohjaa puheessa ilmenevää tarkastelua, vaikka tämän onnellisuusobjektin tavoiteltavuutta voidaankin kyseenalaistaa toisilla diskursiivisilla resursseilla. Subjektipositio yhtenä toimittajista, joiden keskinäisessä kulttuurissa urheilullinen ruumis ei ole työntekijän arvoa nostavaa pääomaa, mahdollisti toiselle työntekijäryhmälle ominaisista sosiaalisista normeista irrottautumisen.

Urheilullinen ulkomuoto kelpaavuuden mittarina, oman ruumiin merkitseminen kelpaamattomaksi ja pyrkimys kyseenalaistaa ulkoisen kelpaavuuden vaatimus rakentamalla siitä epätarkoituksenmukainen ja turha ilmiö toistuivat Sakarin puheessa useissa asiayhteyksissä. Wetherellin (2012, 13–15) teoretisointia hyödyntäen tulkitsen niiden kiinnittyneen toisiinsa affektiivis-diskursiiviseksi käytännöksi, joka oli mahdollista mobilisoida myös työpaikalla tapahtuvaa terveyden edistämistä vastaan. Sakari määritteli ”työhyvinvoinnin” ja ”jaksamisen” myönteisiksi asioiksi, joihin hän ei kuitenkaan saanut työpaikaltaan apua:

Sakari: Just olin itse terveystarkastuksessa ja siellä sitä puhuttiin, ja intranetti tuuttaa terveysasiaa. Työpaikan kaikissa hisseissä on alakerran ohjattujen jumppien aikataulut, jotka mun tulkintani mukaan on myös työnantajan viestiä siitä, että hei, huolehtikaas nyt itsestänne. [...] Mä törmään siihen puhetapaan somessa [...] ja ehkä [huokaisee] varsinkin Instagram viestii aika voimakkaasti. Siellä tavalliset ihmiset viestii sitä, miten ne itse liikkuu ja saa siitä nautintoa. Kyllä se mulle on myös viesti, vaikken mä nyt jokaisen kohdalla ajattele. [...] Se sellainen kysymys, että muuttuisiko jokin. Jos olisi fyysisesti tosi hyvässä kunnossa ja se näkyisi päällepäin, niin muuttaisiko se oikeasti, vaikka työelämässä tai ihmissuhteissa, jotain? Vai olisiko tilanne täsmälleen sama?

Affektiivinen vastenmielisyys auttaa rakentamaan diskursiivisia asiayhteyksiä useiden vastenmielisiksi määriteltyjen asioiden välille (de Boise 2018, 168–169): Sakari rakensi puheessaan työpaikan terveyttä edistävästä toiminnoista osan laajempaa ”puhetapaa”, jossa terveyden käsite siirtyy merkitsemään liikunnallisuutta, hyvää kuntoa ja urheilullista ulkomuotoa mutta jossa hänen omakohtaisten terveyshuoliensa käsittelylle jää vain vähän tilaa. Vaikka hän toi puheessaan esille käsityksen siitä, että hän itse ei ole terveyttä koskevien viestien ensisijainen kohde, hän liitti niihin syyllistävyyttä, joka toistui samankaltaisena useissa eri konteksteissa, myös työpaikalla, ja johon yksilön oli mahdollista turhautua ja turtua.

Terveyden edistämisen hyödyttömyyttä korostavaan tulkintarepertuaariin ei aina liittynyt näiden toimintojen ja haastateltavan puheessa rakentuvien tarpeiden välisiä intressiristiriitoja. Lähihoitajana työskennellyt Teemu asemoi kuntien työntekijöiden terveyttä ja hyvinvointia kartoittavan Kunta10-kyselyn etäiseksi ja vähämerkityksiseksi siksi, ettei hän tulkinnut sen todennäköisesti vaikuttavan työoloihinsa myönteisesti tai kielteisesti:

Teemu: Tietenkin se välillä tuntuu, että plaa plaa plaa, ja painelee ruksia johonkin kohtaan sen tarkemmin miettimättä, mutta onhan se aina hyvä, että niitä käydään. Mutta en mä sitten tiedä, mitä niillä kyselyillä tehdään. [...] Se on kai varmaan sitten niin sanotusti päättäjien tehtävä. [...] Jos vanne alkaa kiristämään päätä, niin tietää, että [työterveyshuolto] on ainakin yksi paikka, jonne voi mennä.

HH: Onko vanne kiristänyt päätä viime aikoina?

Teemu: Armeijassa aloksaikana vastasin kyllä, mutta ei ole sen jälkeen kiristänyt. [...] Sehän on jokaisen suomalaisen miehen velvollisuus vastata sillä tavalla. [nauraa] En halunnut aliupseerikouluun. (Sosiaali- ja terveysala, 40–44 v.)

Teemu tulkitsi jo omaavansa työnsä kannalta riittävän terveydentilan, eikä hän siten viitannut sellaisiin terveyteen liittyviin toiveisiin tai odotuksiin, joihin työnantajan olisi pitänyt vastata. Pitäessään kyselyä itsestään selvästi ”hyvänä asiana” Teemu hetkellisesti hyödynsi yhteistyökykyiselle ja -haluiselle organisaatiokansalaisuudelle (Arola ym. 2018) ja terveyteensä kohdistuvaa apua odottavalle terveyskansalaisuudelle (Helén 2016, 308) ominaisia tulkintarepertuaareja. Tämän jälkeen Teemu kuitenkin siirtyi hyödyntämään Väänäsen ja Turtiaisen (2014, 291–292) tunnistamaa pitkäaikaista suorittavaa työtä tekeville miehille ominaista tulkinta-

repertuaaria: hän vähätteli henkisen työsuojelun merkitystä ja rakensi myönteistä itseymmärrystä asemoimalla mielenterveyden ongelmat oman työnkuvansa ulkopuolelle ja itseään epätodennäköisesti koskettavaksi asiaksi. Siten puheessa rakentui vahvan organisaatio- ja terveystieteellisuuden sijaan subjektipositio työn riittävän hyvin hallitsevana alaisena, johon ”päättäjät” voivat halutessaan kohdistaa toimenpiteitä.

Tässä alaosiossa tarkastelemissani haastatteluissa terveys määrittyi onnellisuusobjektiksi, jonka saavuttamista tukevat toimet työpaikalla hyväksyttäisiin, jos ne olisivat yhteensopivia haastateltavien omien tarpeiden ja toiveiden kanssa. Haastateltavat asemoivat itsensä myönteiseen sukupuolistuneeseen ammattilaisuuteen, jonka näkökulmasta terveyden edistäminen näyttäytyi ylhäältä saneltuna ja käytännön työn kanssa epäyhteensopivana asiana. Samalla tähän ammattilaisuuteen liittyi kuuluminen johonkin identiteettiryhmään. Oma identiteettiryhmä poikkesi toisista, terveyden epäkäytännöllisellä tai itselle vieraalla tavalla suhtautuvista ryhmistä, joihin liitettiin itsestä poikkeava sukupuoli, työkuulttuuri tai luokka-asema.

Johtopäätökset: terveys onnellisuusobjektina

Olen tarkastellut miesten terveystietoisuuteen liittyvää identiteettityötä ja niitä subjektipositioita, tulkintarepertuaareja ja affektiivis-diskursiivisia käytäntöjä, joista käsin ja joiden avulla miehet tarkastelevat terveyden edistämistä ja asemaansa sen kohteena. Olen tulkinut terveyden useimpien haastateltavieni keskeiseksi onnellisuusobjektiksi, jonka saavuttamisen mahdollisuuksiin puhe keskittyi ja jonka saavuttamisen mahdollisuutta vasten työpaikalla tapahtuvaa terveyden edistämistä arvioitiin. Löydökseni vahvistavat aiemmassa tutkimuksessa tehtyjä havaintoja siitä, että terveyttä arvostavat ja ensisijaistavat diskurssit ovat muuttuneet hegemonisiksi puhetavoiksi Suomessa, myös miesten keskuudessa (esim. Meriläinen ym. 2015; Pietilä 2008). Nostan seuraavaksi esille analyysini kaksi keskeisintä löydöstä.

Ensinnäkin analyysini tukee sekä sosiologi Ilpo Helénin (2016, 307) että psykologi Sirkku Kivistön ja tutkijakumppaneiden (2014) tulkintaa terveyden käsitteen samentumisesta ja monimielisyydestä. Terveyden edistäminen määrittyi myönteiseksi tilanteissa, joissa terveyden edistäminen ja puhujan omat tarpeet rakennettiin keskenään yhteensopiviksi. Itsen asemointi asiakkaaksi, jolla on oikeus osallisuuteen

työnantajan tarjoamasta huolenpidosta ja joka arvioi sitä kriittisesti (Helén 2016, 316), yhdisti useimpia aineistosta tunnistamiani subjektipositioita. Myös miehet, jotka identiteettityössään korostivat pärjäävyyttään ja kohdistivat armottomuutta vähemmän pärjääviin yksilöihin, arvioivat työpaikkaansa saamansa avun ja sen laadun näkökulmasta. Työntekijöiden terveyden edistäminen rakentui osaksi työnantajan ja työntekijän kahdenvälistä suhdetta, jossa työnantajan direktio-oikeuteen alistuminen määrittyy yksilön velvollisuudeksi (esim. Kettunen 1997, 171–172; 2021, 16–18, 29) ja jossa työnantaja vastaa työntekijän ruumiillisen ja henkisen terveyden edellytyksistä (esim. Kivistö ym. 2014, 210–219). Samalla se asemoitiin työntekijöiden saatavilla olevaksi työkaluksi, josta tuli olla hyötyä työlle ja työntekijälle: haastateltavat rakensivat itsestään työprosessiansa ensisijaisen omistajan, joka arvioi terveyden edistämisen onnistumista ulkopuolelta. Osattomuutta ja itsenäisyyttä suhteessa työnantajan vallankäyttöön korostava identiteettityö muodostaa jatkuvuuden tulosteni ja varhaisempien miesten suhdetta työhön ja terveyteen tarkastelleiden tutkimusten (esim. Kortteinen 1992; Turtiainen 2014) välille.

Toisena löydöksenä nostan esille haastattelemieni miesten puheessa rakentuvat mieheydet, joita rakennettiin sekä terveyden edistämisen viesteihin samastuvista että niitä vastustavista subjektipositioista. Seuraten Walingin (2019) miestutkimukseen kohdistamaa kritiikkiä olen pyrkinyt tunnistamaan tunteellisia ja tiedollisia prosesseja, joiden kautta tilanteinen kiinnittyminen mieheyksiin tapahtuu. Olen siten kyseenalaistanut käsitystä samankaltaisten miesten välisessä statuskampailussa rakentuvista ja siten yhteiskuntaluokkaan sidonnaisista maskuliinisuuksista, joita terveyskäyttäytyminen ilmentää ja joihin terveyskäyttäytyminen on palautettavissa. Haastattelemieni miesten identiteettityö ilmensi silti kokemusta omasta yhteiskunnallisesta asemasta ja yhteiskuntaluokkaan kuulumisesta. Haastattelemieni miesten puheessa rakentuvat subjektipositiot erosivat toisistaan erityisesti siinä, asemoivatko miehet itsensä organisaation sisälle sen toimintakyvystä vastaaviksi kansalaisiksi vai organisaation päätäntävällän ulkopuolelle erilaisten toimenpiteiden kohteiksi. Terveyden edistämistä vastustavat ja siihen mukautuvat mieheydet ilmentävät siten Kettusen (2021, 21–24) kuvailemaa historiallisesti pitkäaikaista kahtiajakoa työntekijöihin, joita ohjailaan, ja toimihenkilöihin, jotka toteuttavat tätä ohjailua, osallistuvat sen suunnitteluun ja edustavat työnantajaa työpaikalla. Samalla löydökseni kuitenkin purkavat ja haastavat tämän kahtiajaon dikotomisuuutta.

Terveyden edistämiseen mukautuva mieheys ei ollut sisäisesti yhtenäistä, vaan mieheyden ja terveyttä edistävien toimien keskinäisestä suhteesta käytiin keskenään erilaisia neuvotteluja. Yhteisiä tulkintarepertuaareja olivat työpaikoilla miesten informaalisissa kanssakäymisissä historiallisesti rakentuneen mieheyden tarkastelu terveystarkastusten, kärsimyksen ja tehottomuuden lähteenä sekä lisääntyneen terveyttä koskevan vallankäytön merkityksellistäminen edistykseksi ja tiedon lisääntymiseksi työpaikoilla. Myönteinen mieheys ilmeni osana ammattilaisuutta, joka ilmensi toimintakykyä ja epämukavuuden sietämistä työelämän muuttuessa. Eroja ilmeni eri ammattialojen välillä esimerkiksi siinä, nähtiinkö terveyden edistämisen parantavan organisaation kilpailukykyä tarjoamalla työntekijöille työkaluja ruumiillisen suorituskykynsä kehittämiseen vai rakentui terveyden edistämiseen liittyvistä viesteistä nimenomaan miesten välistä ruumiillisella kunnolla kilpailua hillitsevä auktoriteetti, jonka neuvoja tuli seurata.

Myös rakentaessaan epäyhteensopivuutta omien terveystietojensa ja organisaatiossaan tapahtuvan terveyden edistämisen välille haastateltavat positioivat itsensä sukupuolistuneeseen ammatti- ja luokkaidentiteettiin. Samalla he rakensivat myönteistä itseymmärrystä erottautumalla terveyden edistämiseen suopeasti suhtautuvista tai sitä toteuttavista työntekijäryhmistä. De Boisen (2018) ja Venäläisen (2022) tapaan olen tarkastellut mieheyttä tilanteisesti rakentuvana identiteettinä, joka otetaan käyttöön kommunikaatiotilanteessa ja jonka avulla paitsi kuvaillaan ja määritellään itseä myös rakennetaan asemoitumista suhteessa toisiin. Sen avulla omaa terveyttä koskeva huoli oli mahdollista mobilisoida toisenlaisia miehiä ja naisemmistöisiksi oletettuja työntekijäryhmiä vastaan. Eronteot eivät kuitenkaan liittyneet vain yhteiskuntaluokkaan tai sukupuoleen. Tunnistin myös horisontaalisia eroja sisällöllisesti samankaltaisissa työtehtävissä ja -paikoissa rakentuvien työ-
kulttuurien välillä. Erityisesti asiantuntijatyöhön liittyvä käsitys ruumiillisesta suorituskyvystä ja urheilullisesta ulkomuodosta työntekijän arvon mittarina rakentui toisinaan itsestään selväksi osaksi oman työpaikan ja ammattialan vaatimuksia, mutta toisaalla se nähtiin omalle työlle vieraana ja sitä haittaavana myöhäsyntyisenä kulttuurina, jota edustivat toisenlaiset miehet.

Identiteettityö ja asemoituminen suhteessa terveyden edistämiseen työpaikoilla tapahtui erilaisten eturyhmien rakentamisen ja niiden sisä- ja ulkopuolelle asemoitumisen kautta. Historioitsija Juha Siltala (2020) esittää, että kokemukset palkkatyöntekijöiden saavutettujen etujen väistämättömästä surkastumisesta ja kilpailun

rakentumisesta nollasummapeliksi, jossa muiden etu on itseltä pois, ovat lisääntyneet. Oman viiteryhmän etujen tunnistaminen ja ajaminen ovat tässä kehityksessä osin korvautuneet eroihin perustuvilla ryhmäidentiteeteillä, joihin liittyy aiempaa pysyvämpi käsitys itsestä voittajana tai häviäjänä. Tämä ilmeni myös haastattelemini miesten identiteettityössä. Haastavammaksi muuttuneessa työelämässä pärjättiin työntekijöiden terveyttä ja suorituskykyä vaalivan yhteisön jäsenenä, jonka arvostuksiin ja tarpeisiin oma mieheys mukautui. Toisaalta epätarkoituksenmukaisiksi tulkitut työpaikan terveyttä edistävät toimenpiteet asemoitiin usein loukkauksiksi omaa sukupuolistunutta ammatti-identiteettiä kohtaan.

Kiitokset

Kiitän anonyymejä lausunnonantajia rakentavasta kritiikistä ja hyödyllisistä ehdotuksista, jotka paransivat artikkelia merkittävästi. Artikkelin kirjoittamista rahoittivat Työsuojelurahasto (200493) ja Koneen Säätiö (202103931).

Kirjoittaja

Henri Hyvönen

FT, tutkijatohtori, Itä-Suomen yliopisto
sähköposti: henri.hyvonen@uef.fi

Kirjallisuus

Ahmed, S. (2010) *The promise of happiness*. Durham: Duke University Press.

Aho, T. (2019) *Tuhansia töitä, valvottuja öitä: Etnografinen tutkimus rekkamiesten työnteosta ja rekkamieheydestä tiekuljetusalan käytännöissä*. JYU Dissertations 76. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Arola, M., Laulainen, S. & Pehkonen A. (2018) Sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden näkemyksiä organisaatiokansalaisuuden piirteistä. *Työelämän tutkimus* 16 (1), 33–48.

- Bardon, T., Brown, A. & Puyou, F.** (2021) Citius, altius, fortius: Managers' quest for heroic leader identities. *Organization*.
<https://doi.org/10.1177/13505084211030644>
- Berdahl, J., Cooper, M., Glick, P., Livingston, R. & Williams, J.** (2018) Work as a masculinity contest. *Journal of Social Issues* 74 (3), 422–448.
<https://doi.org/10.1111/josi.12289>
- de Boise, S.** (2018) The personal is political ... just not always progressive: Affective interruptions and their promise for CSMM. *NORMA* 13 (3–4), 158–174.
<https://doi.org/10.1080/18902138.2017.1325098>
- Edley, N.** (2001) Analysing masculinity: Interpretative repertoires, ideological dilemmas and subject positions. Teoksessa M. Wetherell, S. Taylor & S. Yates (toim.) *Discourse as data: A guide for analysis*. Lontoo: Sage, 189–228.
- Elliott, K.** (2016) Caring masculinities: Theorizing an emerging concept. *Men and Masculinities* 19 (3), 240–259. <https://doi.org/10.1177/1097184X15576203>
- Ericson, M.** (2021) 'It is men who die and all that, so what is new?': Male vulnerability, institutionalised masculinity and the present absence of a problem in Swedish rescue service accident prevention. *NORMA* 16 (3), 159–173.
<https://doi.org/10.1080/18902138.2021.1908761>
- Gough, B.** (2018) *Contemporary masculinities: Embodiment, emotion and wellbeing*. Cham: Palgrave Macmillan.
<https://doi.org/10.1007/978-3-319-78819-7>
- Hanna, E., Gough, B. & Markham S.** (2020) Masculinities in the construction industry: A double-edged sword for health and wellbeing? *Gender, Work & Organization* 27 (4), 632–646. <https://doi.org/10.1111/gwao.12429>
- Helén, I.** (2016) *Elämän politiikat: Yhteiskuntatutkimus Foucault'n jälkeen*. Helsinki: Tutkijaliitto.
- Hyvönen, H.** (2019) Men's work-related self-care in the Finnish media. *Finnish Journal of Social Research* 12, 7–22. <https://doi.org/10.51815/fjsr.110785>
- Hyvönen, H.** (2020) Care for the self – but not for the career? Men's perceptions of work-related self-care. Teoksessa K. Aavik, C. Bland, J. Hoegaerts & J. Salminen (toim.) *Men, masculinities and the modern career: Contemporary and historical perspectives*. Berliini: De Gruyter Oldenbourg, 15–34.
<https://doi.org/10.1515/9783110651874-002>

- Hyvönen, H.** (2021a) Men, work, and care of the self: Hybrid masculinities in Finnish working life. Helsinki: University of Helsinki.
- Hyvönen, H.** (2021b) Perinteisestä maskuliinisuudesta parantuminen ja työntekijäkansalaisuus. Teoksessa K. Brunila, E. Harni, A. Saari & H. Ylöstalo (toim.) *Terapeuttinen valta: Onnellisuuden ja hyvinvoinnin jännitteitä 2000-luvun Suomessa*. Tampere: Vastapaino, 241–261.
- Johansson, J., Tienari, J. & Valtonen, A.** (2017) The body, identity and gender in managerial athleticism. *Human Relations* 70 (9), 1141–1167.
<https://doi.org/10.1177/0018726716685161>
- Karjalainen, M.** (2018) Uushenkinen työ: Mindfulness jälkimaallistumisen, uusliberalismin ja työn hämärtyvien rajojen risteyksessä. *Elore* 25 (1), 107–129.
<https://doi.org/10.30666/elore.72818>
- Kettunen, P.** (1994) Suojelu, suoritus, subjekti: Työsuojelu teollistuvan Suomen yhteiskunnallisissa ajattelu- ja toimintatavoissa. Helsinki: Suomen Historiallinen Seura.
- Kettunen, P.** (1997) Työjärjestys: Tutkielmia työn ja tiedon poliittisesta historiasta. Helsinki: Tutkijaliitto.
- Kettunen, P.** (2021) Johdanto: Osallisuus ratkaisuna – millaisiin ongelmiin? Teoksessa P. Kettunen (toim.) *Työntekijän osallisuus*. Helsinki: Gaudeamus, 11–35.
- Kivistö, S., Turtiainen, J. & Väänänen, A.** (2014) Suojelusta työhyvinvointiin: Työntekijyyden ja työympäristön rajojen muutos työturvallisuuden lainvalmistelussa. Teoksessa A. Väänänen & J. Turtiainen (toim.) *Suomalainen työntekijäisyys 1945–2013*. Tampere: Vastapaino, 189–226.
- Kortteinen, M.** (1992) Kunnian kenttä: Suomalainen palkkatyö kulttuurisena muotona. Helsinki: Hanki ja jää.
- Kuokkanen, A.** (2021) Työntekijöiden osallisuuden edistäminen Postin henkilöstölehdissä 1984–2017. Teoksessa P. Kettunen (toim.) *Työntekijän osallisuus*. Helsinki: Gaudeamus, 122–148.
- Levä, I.** (2021) Sota Suomessa? Uusi työelämän psykologinen sopimus 1990-luvun laman lehdistöpuheessa. *Työelämän tutkimus* 19 (1), 31–56.
<https://doi.org/10.37455/tt.102879>
- Lindström, S. & Taipale, T.** (2021) Koneiston osa, prosessin noudattaja ja tunteella mukana: Johtamistutkimuksen ja johtamisoppaiden osallisuus

- 1980-luvulta 2010-luvulle. Teoksessa P. Kettunen (toim.) Työntekijän osallisuus. Helsinki: Gaudeamus, 99–121.
- Mannevuol, M.** (2020) Ihmiskone töissä: Sotienjälkeinen Suomi tehokkuutta tavoittelemassa. Helsinki: Gaudeamus.
- Matthews, C.** (2016) The appropriation of hegemonic masculinity within selected research on men's health. *NORMA* 11 (1), 3–18.
<https://doi.org/10.1080/18902138.2015.1063761>
- Meriläinen, S., Tienari, J. & Valtonen, A.** (2015) Headhunters and the 'ideal' executive body. *Organization* 22 (1), 3–22.
<https://doi.org/10.1177/1350508413496578>
- Miller, P. & Rose, N.** (1988) The Tavistock programme: The government of subjectivity and social life. *Sociology* 22 (2), 171–192.
<https://doi.org/10.1177/0038038588022002002>
- Pietilä, I.** (2008) Between rocks and hard places: Ideological dilemmas in men's talk about health and gender. *Acta Universitatis Tamperensis* 1329. Tampere: Tampere University Press.
- Siltala, J.** (2020) In search of the missing links between economic insecurity and political protest: Why does neoliberalism evoke identity politics instead of class interests? *Frontiers in Sociology* 5 (28).
<https://doi.org/10.3389/fsoc.2020.00028>
- Turtiainen, J.** (2014) Metalliin kietoutuneet muistot: Metallityöläisten maskulisuus toisen maailmansodan jälkeen. Teoksessa A. Väänänen & J. Turtiainen (toim.) *Suomalainen työntekijäisyys 1945–2013*. Tampere: Vastapaino, 154–188.
- Venäläinen, S.** (2022) Nobody cares for men anymore: Affective–discursive practices around men's victimisation across online and offline contexts. *European Journal of Cultural Studies* 25 (4), 1228–1245.
<https://doi.org/10.1177/13675494211021097>
- Väänänen, A. & Turtiainen, J.** (2014) Suomalaisen työntekijäyden muutos 1945–2013. Teoksessa A. Väänänen & J. Turtiainen (toim.) *Suomalainen työntekijäisyys 1945–2013*. Tampere: Vastapaino, 261–302.
- Väänänen, A. & Varje, P.** (2014) Terveenä työssä: Riskit ja työterveys lehdistökeskustelussa. Teoksessa A. Väänänen & J. Turtiainen (toim.) *Suomalainen työntekijäisyys 1945–2013*. Tampere: Vastapaino, 227–260.

- Waling, A.** (2019) Rethinking masculinity studies: Feminism, masculinity, and poststructural accounts of agency and emotional reflexivity. *Journal of Men's Studies* 27 (1), 89–107. <https://doi.org/10.1177/1060826518782980>
- Wetherell, M.** (1998) Positioning and interpretative repertoires: Conversation analysis and post-structuralism in dialogue. *Discourse & Society* 9 (3), 387–412. <https://doi.org/10.1177/0957926598009003005>
- Wetherell, M.** (2012) *Affect and emotion: A new social science understanding*. Lontoo: Sage. <http://doi.org/10.4135/9781446250945>
- Wetherell, M., McCreanor, T., McConville, A., Moewaka Barnes, H. & le Grice, J.** (2015) Settling space and covering the nation: Some conceptual considerations in analysing affect and discourse. *Emotion, Space and Society* 16, 56–64. <https://doi.org/10.1016/j.emospa.2015.07.005>

Henri Hyvönen**Men's identity work and affective-discursive practices around workplace health promotion**

The article focuses on men's identity work and affective-discursive practices around workplace health promotion. The study draws on socio-economically diverse data consisting of interviews with 17 men. Based on the analysis, health is – to use Ahmed's concept – a 'happy object,' the achievement and maintenance of which is set as a necessary condition for a good working life. The self is positioned as entitled to the help of the employer. At the same time, workplace health promotion is identified as a power relation. In addition to health-aware and cooperative health citizenship, the participants perform masculinity that emphasizes autonomy and an opposing relationship with workplace health promotion. Workplace health promotion deemed impractical or insufficient is viewed with hostility. Masculinity is a component of a positive self-understanding both in the context of identity work that aligns with workplace health promotion, and in the context of identity work that opposes it.

Keywords: men, masculinities, health behaviour, occupational safety and health administration, workplace health promotion